

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՄՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՋՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

ՊՍՏՈՒԹՅՈՒՆ

ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Ա. Մելիքյան /Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 7

« 19 » դեկտեմբերի, 2025 թ.

Պ/բ-010-ԱԶԳԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն`

011401.00.6 - Մասնագիտական
մանկավարժություն / «Պատմություն»

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր`

011401.18.6 - Պատմություն

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան`

բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն`

Պատմության

/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը`

հեռակա

/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ

երկրորդ կուրս, 1-ին կիսամյակ

Դասախոս(ներ) `

Քրիստինե Գասպարյան

/անուն, ազգանուն/

Էլ. հասցե/ներ gasparyan.kristine@inbox.ru

Վանաձոր- 2025թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.	Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում	3
2.	Դասընթացի նպատակը և խնդիրները	3
3.	Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները	4
4.	Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները	
5.	Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների	
6.	Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը	
7.	Ուսումնական աշխատանքները տեսակները	
8.	Դասավանդման մեթոդներ	
9.	Ուսումնառության մեթոդները	
10.	Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը	
11.	Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ	
12.	Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ	
	12.1 Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ	
	12.2 Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ	
	12.3 Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ	
	12.4 Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ	
13.	Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում	
14.	Գնահատում	
	14.1 Ուսանողների գիտելիքների ստուգում	
	14.2 Հարցաշար	
	14.3 Գնահատման չափանիշներ	
15.	Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ	

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹.

«Ազգագրություն» դասընթացը կարևորվում է պատմության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է «011401.18.6 – Պատմություն» կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «մասնագիտական» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է.

սովորողի մոտ ձևավորել տեսական պատկերացումներ ազգագրության ուսումնասիրության օբեկտների և հիմնական հասկացությունների մասին, ամբողջական պատկերացում տալ էթնոսների, էթնիկական գործընթացների, ժողովուրդների դասակարգման սկզբունքների մասին, ինչպես նաև ազգագրական-աշխարհագրական տարբեր տարածաշրջանների էթնոսների, լեզվաընտանիքների և հոգևոր ու նյութական մշակույթի մասին:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են.

- Բացատրել էթնիկական գործընթացների հիմնական օրինաչափությունները:
- Սովորեցնել ուսանողներին կատարել ազգագրական բնույթի հետազոտություններ հանգել եզրահանգումների ըստ արդյունքների:
- Սովորեցնել ուսանողներին վերլուծել այս կամ այն ժողովրդի զարգացման առանձնահատկությունները էթնիկական գործընթացների համատեքստում:
- Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքները գործնական իրավիճակային խնդիրներով:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները .

«Ազգագրություն» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների մոտ դպրոցական ծրագրին համապատասխան պատմական և աշխարհագրական գիտելիքների, փաստերը համադրելու և վերլուծելու կարողությունների առկայությունը

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը² և կոմպետենցիաները.

«Ազգագրություն» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1. իմանա ազգագրության ուսումնասիրության օբեկտները և հիմնական հասկացությունները, ժողովուրդների դասակարգման սկզբունքները, ազգագրության՝ որպես գիտության պատմությունը

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

² <http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf>

Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

2. կարողանա սահմանել ազգագրության հիմնախնդիրները և հիմնական հասկացությունները , էթնոսին և էթնոսոցիալական օրգանիզմներին բնորոշ գծերը, էթնիկական գործընթացների տեսակները, ժողովուրդների դասակարգման հիմնական սկզբունքները, համեմատել տարբեր տարածաշրջանների բնորոշ ազգագրական առանձնահատկությունները

3. տիրապետի էթնիկական գործընթացների տեսակներին, ժողովուրդների դասակարգման հիմնական սկզբունքներին, ժողովրդագրական գործընթացների համադրման և համեմատման, համակողմանի մեկնաբանման հմտություններին

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա)Շնչհանրական կոմպետենցիաներ

- վերլուծության և համադրության կարողություն (**ԳԿ-1**),
- հենքային ընդհանուր գիտելիքների տիրապետում (**ԳԿ-3**),
- քննադատության և ինքնաքննադատության կարողություն (**ՄՁԿ-1**),
- միջմշակութային տարբերությունները և բազմազանությունները ընկալելու կարողություն (**ՄՁԿ-4**),
- միջմշակութային տարբերությունները ճանաչելու կարողություն (**ՄՁԿ-6**):
- գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն (**ՀԳԿ-1**),
- հետազոտական կարողություն (**ՀԳԿ-2**),
- ինքնուրույն աշխատելու կարողություն (**ՀԳԿ-5**),

Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ՄԿ)

1. ունենա հիմնարար մասնագիտական գիտելիքներ պատմությունից և կարողանա դրանք կիրառել գործնականում (**ՄԿ-1**)
2. կարողանա կատարել պատմության վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգում և տեսական վերլուծություն (**ՄԿ-2**)
3. կարողանա հասկանալ հասարակական կյանքի վրա համաշխարհային գործընթացների ազդեցությունը (**ՄԿ-4**)
4. կարողանա կոնկրետ տեսական գիտելիքները կիրառել պատմական իրողությունները հասկանալու համար (**ՄԿ-6**)
5. կարողանա պատմական կոնկրետ փաստերն ու երևույթները բացահայտել ընդհանուր տեսությունների, գաղափարների տեսանկյունից (**ՄԿ-7**)
6. ամբողջական պատկերացում ունենա պատմական գործընթացների վերաբերյալ (**ՄԿ-9**)

7. ունենա պատմագիտական հետազոտություններ կատարելու ունակություններ (ՄԿ-10)

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների³.

«Ազգագրություն» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել պատմության բնագավառում մասնագիտական գործունեության ընթացքում, ուսումնական հաստատություններում և թանգարաններում աշխատելու, կրթությունը հաջորդ փուլերում շարունակելու և պատմության, ազգագրության և հնագիտության բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	4 կրեդիտ/120 ժամ

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ
Դասախոսություն	10
Գործնական աշխատանք	
Սեմինար պարապմունք	6
Լաբորատոր աշխատանք	
Ինքնուրույն աշխատանք	104
Ընդամենը	120
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	քննություն

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները⁴ .

- Դասախոսությունը դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ

³ Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

⁴ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:

- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:

- **Մեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Մեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:

Մեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակության հարցադրումների և պատասխանների մասին:

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են՝⁵

- **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրվող, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Կլոր սեղան** – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
- **Կունկրետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
- **Նախագծերի մեթոդ** – ուսումնաձանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:

⁵ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

- **Զեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:

8. **Դասավանդման մեթոդներն են**⁶ դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական և խմբային, ուսուցում գործողությամբ, իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր, խաղայնացում
9. **Ուսումնառության մեթոդներն են**⁷՝ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում

---

⁶ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

⁷ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների⁸.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարաօլիմպիկ	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Ազգագրության ձևավորումը, հիմնախնդիրները, սկզբնաղբյուրները:	2				10
2.	Ազգագրության հիմնական դպրոցներն ու ուղղությունները:	2				10
3.	Էթնոս հասկացությունը, էթնիկական գործընթացները և դրանց տեսակները:	2				12
4.	Ժողովուրդների դասակարգումը ազգագրության մեջ:	2				12
5.	Եվրոպայի ժողովուրդներ. էթնոգենեզը, լեզվաընտանիքները, տնտեսամշակութային տիպերը, նյութական և հոգևոր մշակույթը, ընտանիքը և սոցիալական հարաբերությունները:	1	1			12
6.	Ասիայի ժողովուրդներ. էթնոգենեզը, լեզվաընտանիքները, տնտեսամշակութային տիպերը, նյութական և հոգևոր մշակույթը, ընտանիքը և սոցիալական հարաբերությունները:	1	1			12
7.	Ամերիկայի ժողովուրդները. էթնոգենեզը, լեզվաընտանիքները, տնտեսամշակութային տիպերը, նյութական և հոգևոր մշակույթը, ընտանիքը և սոցիալական հարաբերությունները:		2			12
8.	Աֆրիկայի ժողովուրդները. էթնոգենեզը, լեզվաընտանիքները, տնտեսամշակութային տիպերը, նյութական և հոգևոր մշակույթը, ընտանիքը և սոցիալական հարաբերությունները:		1			12
9.	Ավստրալիայի և Օվկիանայի տարածաշրջանի ժողովուրդները. էթնոգենեզը, լեզվաընտանիքները, տնտեսամշակութային տիպերը, նյութական և հոգևոր մշակույթը,		1			10

⁸ Նման է օրացուցային պլանին

	ընտանիքը և սոցիալական հարաբերությունները:					
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		10	6			104

11. Ուսումնասիրողական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Бромлей Ю., Этнография,	М., 1982
2	Бузин, В. С. Этнография русских;	СПб, 2007.
3	Дугин А. Г. Этносоциология.	М., 2011.
4	Замиралова Т., Этнология,	Омск, 2008,
5	Зорин А., Основы этнографии,	Казань, 1994,
6	Итс Р.Ф. Введение к этнографии,	М. 1974
7	Народы мира, Этнографические очерки, под. Ред. С.Толстова, Народы Европейской Части СССР, Т1-2,	М. 1964
8	Народы мира, Этнографические очерки, под. Ред. С.Толстова, Народы Кавказа,	М. 1960-1962
9	Народы мира, Этнографические очерки, под. Ред. С.Толстова, Народы Восточной Азии,	М. 1965
10	Народы мира, Этнографические очерки, под. Ред. С.Толстова, Народы Передной Азии,	М. 1957
11	Народы мира, Этнографические очерки, под. Ред. С.Толстова, Народы Сибири,	М. 1956
12	Народы мира, Этнографические очерки, под. Ред. С.Толстова, Народы Средней Азии и Казахстана, Т1, Т2,	М., 1962-1963
13	Народы мира, Этнографические очерки, под. Ред. С.Толстова, Народы Юго-Восточной Азии,	М., 1966

14	Народы мира, Этнографические очерки, под. Ред. С.Толстова, Народы Южной Азии,	М., 1963
15	Народы мира, Этнографические очерки, под. Ред. С.Толстова, Народы Австралии и Океании,	М., 1956
16	Народы мира, Этнографические очерки, под. Ред. С.Толстова, Народы Америки, Т1-2,	М., 1959
17	Народы мира, Этнографические очерки, под. Ред. С.Толстова, Народы Африки,	М., 1954
18	Народы мира, Этнографические очерки, под. Ред. С.Толстова, Численность и расселение народов мира,	М., 1962
19	Народы мира, Этнографические очерки, под. Ред. С.Толстова, Народы Зарубежной Европы, Т1-2,	М., 1964-1965
20	Основы этнологии: учеб. пособие для вузов/ под ред. В. В. Пименова.	М., 2007.
21	Садохин А., Этнология,	М., 2008
22	Страни и Народы Мира, Динин Ж.,	Харьков, 2008
23	Страни и Народы, Изданий в 20 томах, под Ред. Ю.Бромлей, Африка, 3 Том	
24	Страни и Народы, Изданий в 20 томах, под. Ред. Ю.Бромлей, Азия, 4 Том,	
25	Страни и Народы, Изданий в 20 томах, под. Ред. Ю.Бромлей, Земли Человечества,	
26	Страны и народы: энцикл. / ред. совет: А. О. Чубарьян.	М., 2008.
27	Тавадов, Г.Т. Этнология: Современ. слов.-справ.	М., 2011.
28	Тавадов, Т., Этнология,	М., 2002,
29	Харузина В. Н. Этнография:	СПб, 2007.
30	Чебоксаров Н.Н., Чебоксарова И.А. «Народы, расы, культуры»,	1971
31	Чешко С. В. Этнология и социальная антропология: учеб. пособие для вузов/	Москва, 2014.
32	Чубур А., Введение в этнологию,	Брянск, 2010
33	Этнология (этнография), под ред. В. А. Козьмина, В. С. Бузина.	М., 2018.

Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Абхазы/ отв. ред.Ю. Д. Анчабадзе, Ю. Г. Аргун; [РАН, Ин-т этнологии и антропологии им. Н. Н. Миклухо-Маклая]. -	М., 2007.
2.	Агеев В.С. Межгрупповое взаимодействие. Социально-психологические проблемы.	М., 1990.
3	Аклаев А.Р. Этнополитическая конфликтология: Анализ менеджмента.	М., 2005.
4	Алексеев В.П. Географические очаги формирования человеческих рас.	М., 1985.
5	Алексеев В.П. География человеческих рас.	М., 1978.
6	Алексеев В.П. Человек: эволюция и таксономия (некоторые теоретические вопросы).	М., 1985.
7	Армяне/ РАН, Ин-т этнологии и антропологии им. Н. Н. Миклухо-Маклая, отв. ред.: Л. М. Варданян, Г. Г. Саркисян, А. Е. Тер-Саркисянц.	М., 2012.
8	Арсеньев В.Р. Звери – боги - люди. (народы Западной Африки)	М., 1991.
9	Арутюнов С.А. Народы и культуры. Развитие и взаимодействие.	М., 1989.
10	Бочкарев, А. И. Фундаментальные основы этногенеза : учеб. пособие для вузов / А. И. Бочкарев.	- М. : Флинта, 2008.
11	Бромлей Ю.В. Этнос и этнография.	М., 1974.
12	Громов Г.Г. Методика этнографических экспедиций.	М. , 1966. М. 1979
13	Гуляев В.И. Древнейшие цивилизации Мезоамерики.	М., 1972.
14	Гусева Н.Р. Индия: тысячелетия и современность.	М.,1971.
15	Дамм Г. Канака – люди южных морей.	М., 1964.
16	Даниельсон Б. Полинезия – земля в океане.	М., 1970.
17	Добренков, В. И. Социальная антропология: учебник для студентов вузов/ В. И. Добренков, А. И. Кравченко.	М., 2009.
18	Еремеев Д.Е. На стыке Азии и Европы: Очерки о Турции и турках.	М., 1980.
19	Индейцы Америки.	М., 1955.
20	Исмаилова Р.Н., Этнические проблемы современной Африки,	М. 1973

21	Казьмина О.Е., Пучков П.И. Основы этнодемографии.	М., 1994.
22	КебоВ.Р., Происхождения и ранняя история аборигенов Австралии,	М. 1968
23	Кинжалов Р.В. Культура древних майя.	Л., 1971.
24	Кравченко, А. И. Социальная антропология: учеб. пособие для вузов/	М., 2003.
25	Липс Ю. Происхождение вещей. Из истории культуры человечества.	М., 1954.
26	Лурье С. В. Историческая этнология: Учеб. пособие для вузов; Ред. совет : В. И. Бахмин и др. –	Москва, 1997.
27	Малие народы Южной Азии,	М., 1978
28	Марков Г. Е., Кочевники Азии,	М., 1976
29	Марков Г. Е., Народы Индонезии,	М., 1968
30	Мифы, культы, обряды народов зарубежной Азии.	М., 1986.
31	Народы мира. Историко-этнографический справочник.	М., 1988.
32	Народы России.	М., 2007.
33	Основы этнологии: учеб. пособие под ред. В. В. Пименова. -	М., 2007.
34	Очерки общей этнографии. Азиатская часть СССР.	М., 1960.
35	Очерки общей этнографии. Вып. 1: Общие сведения. Австралия и Океания...	М., 1957.
36	Очерки общей этнографии. Зарубежная Европа.	М., 1966.
37	Очерки по этнографии народов СССР (Европейская часть).	М., 1962.
38	Пименов В.В. Удмурты: Опыт компонентного анализа этноса.	Л., 1977.
39	Поляков С.П. Традиционализм в современном среднеазиатском обществе.	М., 1989.
40	Пронников В.А., Ладанов И.Д. Японцы: Этнографические очерки.	М., 1983.
41	Рэдклифф-Браун А.Р. Структура и функция в примитивном обществе: с предисл.Э.Э.Эванс-Причарда и Фрэда Эггана; пер.с англ..	М., 2001.

42	Рэдклифф-Браун А.Р. Структура и функция в примитивном обществе: с предисл.Э.Э.Эванс-Причарда и Фрэда Эггана; пер.с англ..	М., 2001.
43	Свод этнографических понятий и терминов. Под ред. Ю.В. Бромлея и Г. Штробаха. Выпуски 1-4, 6:	
44	Социально- экономические отношения и соционормативная культура.	М., 1986;
45	Этнография и смежные дисциплины. Субдисциплины: школы и направления, методы.	М., 1988;
46	Материальная культура. М., 1989; Народные знания; фольклор, народное искусство.	М., 1991.
47	Семенов С.А. Происхождения земледелия.	Л., 1974.
48	Североамериканские индейцы, под ред. Ю. Аверкиевой,	М., 1978.
49	Сервье Жан. Этнология, пер. с фр. И. Нагле.	Москва, 2004. - 159 с. ;
50	Смолях А.В. Шаман: личность, функции, мировоззрение. (Народы Нижнего Амура).	М., 1991.
51	Страны и народы. (Советский Союз. Общий обзор).	М., 1983.
52	Тавадов Г. Т., Этнология: Учебник для высш. образования/	М., 2002.
53	Файнберг Л.А. Охотники Американского Севера: Индейцы и эскимосы.	М., 1991.
54	Федоров В.М. Биосфера – земледелие - человечество.	М., 1990.
55	Чебоксаров Н.Н. Основные принципы антропологической классификации // Происхождение человека и древнее расселение человечества.	М., 1951.
56	Шлахников Г.Л., Религии стран Африки,	М. 1981
57	Этнические процессы в современном мире.	М., 1987
58	Этнография: Учебник / Под ред. Ю.В. Бромлея и Г.Е.Маркова.	М., 1982.
59	Этнология. Учебник / Г. Т. Тавадов.	М., 2002.
60	Этнология. Учебник. Под ред. Г.Е. Маркова и В.В. Пименова.	М., 1994.
61	Этнология: учеб. пособие / под ред. Е.В. Миськовой, Н.Л. Мехедова, В.В. Пименова.	М., 2005.

62	Этнология: Учебник для вузов. / Садохин А.П., Грушевицкая Т.Г.	М., 2000.
63	Этносы и этнические процессы.	М., 1995.
64	Միկլուխո-Մուկլայի օրագիրը,	Երևան, 1975
65	Ստինգլ Մ., Սև կղզիներ,	Երևան, 1985
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.	Аверкиева Ю.П. Индейцы Северной Америки. М., 1974. http://epr.iphil.ru/store/book194/?searchterm=None или http://www.twirpx.com/	
2.	Амелин В. Этнополитические конфликты: типы и формы проявления, региональные особенности // http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/Article/Amelin_Konflikt.php	
3.	Андерсон Б. Нации и национализм // http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/anders/index.php	
4	Бромлей Ю.В. Концепции зарубежной этнологии. М., 1976. http://www.twirpx.com	
5	Бромлей Ю.В. Очерки теории этноса. М., 1983 http://www.twirpx.com/	
6	Гадлю А.В. Этническая история Северного Кавказа IV - X вв. Л.: 1979. http://www.twirpx.com/	
7	Замиралова Т.А. Лекции по Этнологии / Т. А. Замиралова, С. Б. Крих. – Омск, 2008 http://www.twirpx.com/	
8	Итс Р.Ф. Введение в этнографию. Л. 1974. http://www.twirpx.com/	
9	Кирей Н.И. Этнография арабов Передней Азии и Северной Африки / Краснодар, 1996. http://epr.iphil.ru/store/book267/?searchterm=None	
10	Кирей Н.И. Этнография народов Африки / - Краснодар: 1983. http://epr.iphil.ru/store/book266/?searchterm=None	
11	Леви-Строс, К. Структурная антропология; [пер. с фр. Вяч. Вс. Иванова]. - М., 2008. http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/LeviStross/LeviStrossStrAntropos.php	
12	Львова, Э.С. Этнография Африки. - М., 1984. http://epr.iphil.ru/store/book355/?searchterm=None	
13	Максимов С.В. Культ хлеба. Нечистая, неведомая и крестная сила. Смоленск, 1995. http://www.twirpx.com/	
14	Марков Г.Е. История хозяйства и материальной культуры (в первобытном и раннеклассовом обществе). М.,	

	1979. http://www.twirpx.com/	
15	Мельникова, Е. В. Культура и традиции народов мира :этнопсихол. аспект / Е. В. Мельникова. - М., 2006.	
16	Народы Австралии и Океании. М., 1956. http://www.twirpx.com/ или <a "="" href="http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/">http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/ "Narody mira. Etnograficheskie ocherki"/ "Narody_mira".html#16	
17	Народы Америки. Тт. 1-2. М., 1959. http://www.twirpx.com/ или <a "="" href="http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/">http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/ "Narody mira. Etnograficheskie ocherki"/ "Narody_mira".html#16	
18	Народы Африки. М., 1954. <a "="" href="http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/">http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/ "Narody mira. Etnograficheskie ocherki"/ "Narody_mira".html#16	
19	Народы Восточной Азии. М., 1965. http://www.twirpx.com/ или <a "="" href="http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/">http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/ "Narody mira. Etnograficheskie ocherki"/ "Narody_mira".html#16	
20	Народы Зарубежной Европы. Т.1. М., 1964. Т.2. М., 1965. http://www.twirpx.com/ или <a "="" href="http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/">http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/ "Narody mira. Etnograficheskie ocherki"/ "Narody_mira".html#16	
23	Народы Кавказа. Т.1. М., 1960; Т. 2. М., 1962. http://www.twirpx.com/ или <a "="" href="http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/">http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/ "Narody mira. Etnograficheskie ocherki"/ "Narody_mira".html#16	
24	Народы Передней Азии. М., 1957. http://www.twirpx.com/ или <a "="" href="http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/">http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/ "Narody mira. Etnograficheskie ocherki"/ "Narody_mira".html#16	
25	Народы Сибири. М.-Л., 1956. http://www.twirpx.com/ или <a "="" href="http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/">http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/ "Narody mira. Etnograficheskie ocherki"/ "Narody_mira".html#16	
26	Народы Средней Азии и Казахстана. Т. 1. М., 1962. Т. 2. М., 1963. http://www.twirpx.com/ или <a "="" href="http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/">http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/ "Narody mira. Etnograficheskie ocherki"/ "Narody_mira".html#16	

27	Народы Юго-Восточной Азии. М., 1966. http://www.twirpx.com/ или <a "="" etnograficheskie="" href="http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/" narody_mira.="" ocherki="">http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/"Narody_mira. Etnograficheskie ocherki/ "Narody_mira".html#16	
28	Народы Южной Азии. М., 1963. http://www.twirpx.com/ или <a "="" etnograficheskie="" href="http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/" narody_mira.="" ocherki="">http://publ.lib.ru/ARCHIVES/N/"Narody_mira. Etnograficheskie ocherki/ "Narody_mira".html#16	
29	Нестурх М.Ф. Человеческие расы. М., 1966. http://www.twirpx.com/	
30	Ратцель Ф. Народоведение http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/ratz/index.php или http://www.twirpx.com/	
31	Этнические и этносоциальные категории. М., 1995. http://epr.iphil.ru/ или http://www.twirpx.com/	
32	Токарев С.А. История зарубежной этнографии. М., 1978. http://historia-site.narod.ru/library/ethnology/tokarev_main.htm	
33	Лавров, Л.И. Историко-этнографические очерки Кавказа / Отв. редактор С.В. Иванов. - Л., 1978. http://epr.iphil.ru/store/book512/?searchterm=None	
34	Чебоксаров Н.Н., Чебоксарова И.А. Народы, расы, культуры. М., 1985. http://www.twirpx.com/ или http://epr.iphil.ru/store/book172/?searchterm=None	
35	Чеснов Я.В. Лекции по исторической этнологии: Учебное пособие // http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/Chesn/index.php	
36	Шаронов В.В. Основы социальной антропологии. Учебник. СПб., 1997. http://www.vpn.int.ru/files-print-2518.html	

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն ⁹
1.	Ազգագրության ձևավորումը,	Ազգագրության պատմությունը, զարգացման	2	Գր. 1, 4, 5, 20, 21, 60, 61

⁹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

	հիմնախնդիրները սկզբնաղբյուրները:	փուլերը, հիմնախնդիրները, ուսումնասիրության առարկան, մեթոդները		
2.	Ազգագրության հիմնական դպրոցներն ու ուղղությունները:	Ազգագրության՝ որպես գիտության զարգացումը, ազգագրական դպրոցները	2	Գր. 1, 4, 5, 20, 21, 57, 58
3.	Էթնոս հասկացությունը, էթնիկական գործընթացները և նրանց տեսակները:	Էթնոս հասկացությունը, էթնո-սոցիալական օրգանիզմներ, էթնիկական պրոցեսներ,	2	Գր. 1, 4, 5, 20, 21
4.	Ժողովուրդների դասակարգումը ազգագրության մեջ:	Ժողովուրդների դասակարգման աշխարհագրական սկզբունքը, Ժողովուրդների դասակարգման մարդաբանական սկզբունքը, Ժողովուրդների դասակարգման կրոնական սկզբունքը, Ժողովուրդների դասակարգման լեզվաբանական սկզբունքը, Ժողովուրդների դասակարգման տնտեսամշակութային սկզբունքը	2	Գր. 1, 4, 5, 20, 21, 59
5.	Եվրոպայի ժողովուրդներ. էթնոգենեզը, լեզվաընտանիքները, տնտեսամշակութային տիպերը, նյութական և հոգևոր մշակույթը, ընտանիքը և սոցիալական հարաբերությունները:	Եվրոպայի ժողովուրդների էթնոգենեզը, նրանց բաժանումը ըստ լեզվաբանական, կրոնական, մարդաբանական և տնտեսամշակութային սկզբունքների, տեղագրությունը, քանակական կազմը	1	Գր. 1, 4, 5, 20, 21, 60, 61
6.	Ասիայի ժողովուրդներ. էթնոգենեզը, լեզվաընտանիքները, տնտեսամշակութային տիպերը, նյութական և հոգևոր մշակույթը, ընտանիքը և սոցիալական հարաբերությունները:	Ասիայի ժողովուրդների էթնոգենեզը, նրանց բաժանումը ըստ լեզվաբանական, կրոնական, մարդաբանական և տնտեսամշակութային սկզբունքների, տեղագրությունը, քանակական կազմը	1	Գր. 1, 4, 5, 20, 21

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹⁰
	Եվրոպայի ժողովուրդներ. էթնոգենեզը, լեզվաընտանիքները, տնտեսամշակութային տիպերը, նյութական և հոգևոր մշակույթը, ընտանիքը և սոցիալական հարաբերությունները:	Եվրոպայի առանձին ժողովուրդների լեզվաբանական, կրոնական, մարդաբանական և տնտեսամշակութային բնութագիրը, հասարակական և ընտանեկան կարգը, ծննդյան, հարսանեկան, հուղարկավորության ծեսերն ու սովորությունները, տարազը և ազգային խոհանոցը	1	Հարց ու պատասխան իրավիճակային վերլուծություն, խնդրի առաջադրում, խմբային քննարկում	Գր. 1, 4, 5, 20, 21, 58
	Ասիայի ժողովուրդներ. էթնոգենեզը, լեզվաընտանիքները, տնտեսամշակութային տիպերը, նյութական և հոգևոր մշակույթը, ընտանիքը և սոցիալական հարաբերությունները:	Ասիայի ժողովուրդների լեզվաբանական, կրոնական, մարդաբանական և տնտեսամշակութային բնութագիրը, հասարակական և ընտանեկան կարգը, ծննդյան, հարսանեկան, հուղարկավորության ծեսերն ու սովորությունները, տարազը և ազգային խոհանոցը	1	Հարց ու պատասխան իրավիճակային վերլուծություն, խնդրի առաջադրում, խմբային քննարկում	Գր. 1, 4, 5, 20, 21, 60
	Ամերիկայի ժողովուրդները. էթնոգենեզը, լեզվաընտանիքները, տնտեսամշակութային տիպերը, նյութական և հոգևոր մշակույթը, ընտանիքը և սոցիալական հարաբերությունները:	Ամերիկայի ժողովուրդների լեզվաբանական, կրոնական, մարդաբանական և տնտեսամշակութային բնութագիրը, հասարակական և ընտանեկան կարգը, ծննդյան, հարսանեկան, հուղարկավորության ծեսերն ու սովորությունները, տարազը և ազգային խոհանոցը	2	Հարց ու պատասխան իրավիճակային վերլուծություն, խնդրի առաջադրում, խմբային քննարկում	Գր. 1, 4, 5, 20, 21
	Աֆրիկայի ժողովուրդները. էթնոգենեզը, լեզվաընտանիքները, տնտեսամշակութային տիպերը, նյութական և հոգևոր մշակույթը,	Աֆրիկայի ժողովուրդների լեզվաբանական, կրոնական, մարդաբանական և տնտեսամշակութային բնութագիրը, հասարակական և ընտանեկան կարգը, ծննդյան, հարսանեկան, հուղարկավորության	1	իրավիճակային վերլուծություն, խնդրի առաջադրում, խմբային քննարկում	Գր. 1, 4, 5, 20, 21, 57

¹⁰ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

	ընտանիքը և սոցիալական հարաբերությունները:	ծեսերն ու սովորությունները, տարազը և ազգային խոհանոցը			
	Ավստրալիայի և Օվկիանայի տարածաշրջանի ժողովուրդները. էթնոգենեզը, լեզվաընտանիքները, տնտեսամշակութային տիպերը, նյութական և հոգևոր մշակույթը, ընտանիքը և սոցիալական հարաբերությունները:	Ավստրալիայի և Օվկիանայի ժողովուրդների լեզվաբանական, կրոնական, մարդաբանական և տնտեսամշակութային բնութագիրը, հասարակական և ընտանեկան կարգը, ծննդյան, հարսանեկան, հուղարկավորության ծեսերն ու սովորությունները, տարազը և ազգային խոհանոցը	1	իրավիճակային վերլուծություն, խնդիրի առաջադրում, խմբային քննարկում	Գր. 1, 4, 5, 20, 21, 61

12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

Խ/Խ	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը ¹¹	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹²
1.	Ազգագրության՝ որպես գիտության ձևավորման պատմությունը	Առարկան, մեթոդները, տեղը գիտությունների համակարգում, գործառույթները	Ռեֆերատ, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	10-րդ և 16-րդ շաբաթներ	Գրավոր և բանավոր	Գր. 1, 4, 5, 20, 21, 58

¹¹ Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը

¹² Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

2.	Ազգագրության հիմնախնդիրները		Ռեֆերատ, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	10-րդ և 16-րդ շաբաթներ	Գրավոր և բանավոր	Գր. 1, 4, 5, 20, 21, 61
3.	Ազգագրության հիմնական ուղղությունները և տեսությունները	Էվոլյուցիոն տեսությունը, դիֆուզիայի տեսությունը, ազգագրական սոցիալական դպրոցը, ֆունկցիոնալիզմ, պատմական ազգագրության ամերիկյան դպրոցը, էթնոհոգեբանական դպրոցը, ստրուկտուրալիզմի տեսությունը	Ռեֆերատ, կլոր սեղան, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	10-րդ և 16-րդ շաբաթներ	Գրավոր և բանավոր	Գր. 1, 4, 5, 20, 21, 57
4	Ազգ և էթնոս	Էթնոս հասկացությունը, էթնոսի բնութագրական հատկանիշները, էթնիկոս	Ռեֆերատ, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	10-րդ և 16-րդ շաբաթներ	Գրավոր և բանավոր	Գր. 1, 4, 5, 20, 21, 60
5	Էթնոգենեզը և դրա հիմնական գործոնները	Էթնոգենեզը որպես գործընթաց, Գումիլյովի էթնոգենեզի տեսությունը, Երկրի բնակչության նախնական բնակեցման վայրերը, աշխարհի ժամանակակից էթնիկական քարտեզը	Ռեֆերատ, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	10-րդ և 16-րդ շաբաթներ	Գրավոր և բանավոր	Գր. 1, 4, 5, 20, 21, 57, 60

6	Էթնիկ և միջէթնիկ հանրությունները	Ցեղ, ազգություն, սուբէթնոս, էթնիկական և ազգագրական խմբեր, ազգային փոքրամասնություններ, մետաէթնիկական և սուպերէթնիկական հանրություններ	Ռեֆերատ, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	10-րդ և 16-րդ շաբաթներ	Գրավոր և բանավոր	Գր. 1, 4, 5, 20, 21
7	Մշակույթը և նրա էթնիկական գործառույթները: Էթնիկ մշակույթ	Մշակույթի էությունը, ազգային մշակույթ, մշակույթների շփումներ և փոխազդեցություններ	Ռեֆերատ, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	10-րդ և 16-րդ շաբաթներ	Գրավոր և բանավոր	Գր. 1, 4, 5, 20, 21, 57-61
8	Աշխարհի ժողովուրդների էթնիկական պատկերը		Ռեֆերատ, նախագիծ, խմբային աշխատանք, զեկույց	10-րդ և 16-րդ շաբաթներ	Գրավոր և բանավոր	Գր. 57-61
9	Ազգ և պետություն	Ազգային պետություն, դաշնություն և ազգային հարց, ազգային-տարածքային ինքնավարություն, մշակութային ինքնուրույնություն	Ռեֆերատ, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	10-րդ և 16-րդ շաբաթներ	Գրավոր և բանավոր	Գր. 57-61
10	Ավանդական մշակույթի հիմնական առանձնահատկությունները	Ավանդական մշակույթի էությունը, դրա հիմնական առանձնահատկությունները	Ռեֆերատ, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	10-րդ և 16-րդ շաբաթներ	Գրավոր և բանավոր	Գր. 57-61

11	Սովորույթներն ու ծեսերը ավանդական մշակույթում	Ավանդույթ, սովորույթ, ծես, դրանց էությունն ու դրսևորման ձևերը	Ռեֆերատ, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	10-րդ և 16-րդ շաբաթներ	Գրավոր և բանավոր	Գր. 57-61
12	Էթնիկ շփումներ, դրանց արդյունքները	Էթնիկ հարաբերությունների էությունը, միջէթնիկ շփումներն ու դրանց արդյունքները, հարմարվողականություն, միջմշակութային փոխազդեցություն, ձուլում	Ռեֆերատ, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	10-րդ և 16-րդ շաբաթներ	Գրավոր և բանավոր	Գր. 57-61
13	Միջէթնիկ կոնֆլիկտները և դրանց լուծման ուղիները	Միջէթնիկ կոնֆլիկտների էությունը, պատճառները, ձևերը, զարգացման ընթացքը, միջէթնիկ բախումների կարգավորման տեխնոլոգիաները	Ռեֆերատ, նախագիծ, խմբային աշխատանք, անհատական աշխատանք, զեկույց	10-րդ և 16-րդ շաբաթներ	Գրավոր և բանավոր	Գր. 57-61

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում¹³

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Լսարան
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Սարքեր, սարքավորումներ	համակարգիչ, պրոյեկտոր, Մմարթ գրատախտակ

¹³ Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	Քարտեզներ, տեղեկատվական նյութեր, պաստառներ

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹⁴:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում՝ առավելագույնը 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է քննությամբ:

Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի վերջում բանավոր քննության միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով: Քննական հարցատոմսերը բաղկացած են 3-ական հարցերից (13, 13, 14 միավոր): Քննության գնահատականի անցողիկ շեմը համարվում է 16 միավորը:

---

¹⁴«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ»

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

1. Ազգագրության որպես գիտության ձևավորման պատմությունը
2. Ազգագրության հիմնախնդիրները
3. Ազգագրության հիմնական ուղղությունները և տեսությունները
4. Ազգագրական դպրոցները
5. Ազգագրության աղբյուրները, կապն այլ գիտությունների հետ
6. Էթնոս հասկացությունը, էթնիկական գործընթացները
7. Ազգագրության մեթոդները
8. Աշխարհի էթնիկական քարտեզը
9. Ժողովուրդների դասակարգման խնդիրն ազգագրության մեջ
10. Աշխարհի ժողովուրդների դասակարգումն ըստ աշխարհագրական սկզբունքի
11. Աշխարհի ժողովուրդների դասակարգումն ըստ մարդաբանական սկզբունքի
12. Աշխարհի ժողովուրդների դասակարգումն ըստ կրոնական սկզբունքի
13. Կրոնների տեղաբաշխումն ըստ տարածաշրջանների
14. Աշխարհի ժողովուրդների դասակարգման լեզվաբանական սկզբունքը
15. Աշխարհում տարածված լեզվաընտանիքները
16. Հնդեվրոպական լեզվաընտանիք
17. Աշխարհի ժողովուրդների դասակարգումն ըստ տնտեսամշակութային սկզբունքի
18. Եվրոպայի ժողովուրդների բաժանման աշխարհագրական սկզբունքը
19. Եվրոպայի հիմնական ժողովուրդները
20. Եվրոպայի ռոմանական ժողովուրդները
21. Եվրոպայի գերմանական ժողովուրդները
22. Եվրոպայի սլավոնական ժողովուրդները
23. Եվրոպայի ուգրոֆիննական ժողովուրդները
24. Եվրոպայի թուրքական ժողովուրդները
25. Եվրոպայի մոնղոլական ժողովուրդները
26. Կովկասի ժողովուրդները
27. Կելտական, քալթիական ազգեր
28. Արևմտյան և Առաջավոր Ասիայի ժողովուրդները

29. Հարավային Ասիայի ժողովուրդները
30. Հարավ-արևելյան Ասիայի ժողովուրդները
31. Արևելյան Ասիայի ժողովուրդները
32. Միջին Ասիայի ժողովուրդները
33. Հյուսիսային Ասիայի ժողովուրդները
34. Ամերիկայի ժողովուրդները
35. Էսկիմոսյան ազգեր
36. Հնդկացիական ազգեր
37. Ավստրալիայի և Օվկիանայի ժողովուրդների դասակարգումը
38. Ավստրալիայի և Նոր Զելանդիայի ժողովուրդները
39. Մելանեզիայի ժողովուրդները
40. Պոլինեզիայի ժողովուրդները
41. Միկրոնեզիայի ժողովուրդները
42. Աֆրիկայի ժողովուրդների տարածքային բաժանումը
43. Աֆրիկայի հիմնական լեզվաընտանիքներն ու լեզուները
44. Աֆրիկայի ժողովուրդների կրոնական բաժանումը

44.1. Գնահատման չափանիշները¹⁵.

- Մեմինար պարապմունքները՝ գումարային առավելագույնը 40 միավոր, առնվազն 2 ստուգում:
- Ինքնուրույն աշխատանքը՝ 20 միավոր, դասընթացի շրջանակներում հանձնարարվում է 1 ինքնուրույն աշխատանք:
- Ամփոփիչ քննություն՝ 40 միավոր:

Մեմինար պարապմունքի 20 միավորից 17-ը ձևավորվում է դասի նյութը ներկայացնելու, մնացած 3 միավորը՝ 3-ական հարցերի միջոցով ուսանողի իմացությունը, տրամաբանությունը և հիշողությունը ստուգելու միոցով: Մեմինար պարապմունքների գնահատման ժամանակ հաշվի առնվող գործոններն են.

- Գրագետ բանավոր խոսք
- Հանձնարարված մասնագիտական գրականության ուսումնասիրություն և մշակումներ
- Օտարալեզու գրականության ուսումնասիրություն և մշակումներ
- Հարցերին հստակ և հիմնավորված պատասխանելու կարողություն

¹⁵ Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

- Ինքնուրույն եզրահանգումներ կատարելու կարողություն
- Սեփական կարծիքը փաստարկելու կարողություն

Ինքնուրույն աշխատանքի գնահատման ժամանակ հաշվի են առնվում հետևյալ գործոնները.

- Գրականության մշակում
- Գրագետ գրավոր խոսք
- Շարադրանքի պարզություն, հիմնավորվածություն, հաջորդականություն
- Փաստական տվյալների վերլուծություն
- Գրականության մեջ առկա կարծիքների համադրություն և համեմատական վերլուծություն
- Ինքնուրույն եզրահանգումներ կատարելու կարողություն

Կիսամյակի ընթացքում հանձնարարվում է 1 ինքնուրայն աշխատանք՝ առավելագույնը 20 միավոր գնահատականով:

Քննության գնահատումը.

Դասընթացն ավատվում է բանավոր քննությամբ: Քննական հարցատոմսերը բաղկացած են 3-ական հարցերից (13, 13, 14 միավոր): Դրկան է համարվում «16» միավորը:

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն՝ 011401.00.6 - Մասնագիտական
մանկավարժություն / «Պատմություն»

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ 011401.18.6 - Պատմություն

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Վանաձոր 2025

Հեռակա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	Պ/բ-010-Ազգագրություն			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	2-րդ տարի, 3-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	16	Դասախոսություն	10
			Սեմինար	6
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	
	Ինքնուրույն	104		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	Քննություն			
Դասընթացի նպատակը	<p>Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին գիտելիքներ տալ տարբեր պատմա-աշխարհագրական շրջանների էթնիկական միավորների էթնոգենեզի պատմության, տվյալ շրջանում տարածված լեզվաընտանիքների և նրանց մեջ մտնող ժողովուրդների, վերաբերյալ, ծանոթացնել տվյալ շրջանի ժողովրդագրական (դեմոգրաֆիական) պատկերին, տնտեսամշակութային տիպերին, կիրառական արվեստին, ընտանիքի ձևերին և սոցիալական հարաբերություններին և այլ հիմնախնդիրներին:</p> <p>Դասընթացի նպատակն է նաև ներկայացնել ազգագրության հիմնադրույթները, առարկայի տեղը գիտությունների համակարգում և կապն այլ գիտությունների հետ, աշխարհի ժողովուրդների դասակարգման և էթնոմշակութային զարգացման սկզբունքներն ու առանձնահատկությունները:</p>			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p>Գիտելիք</p> <p>ազգագրության խնդիրների և հիմնական հասկացությունների, էթնոսի և էթնո-սոցիալական օրգանիզմների էության, էթնիկական գործընթացների, աշխարհի էթնիկ քարտեզի, ժողովուրդների դասակարգման սկզբունքների, ազգագրության՝ որպես գիտության պատմության իմացություն</p> <p>Հմտություն</p> <p>ժողովրդագրական գործընթացների համադրման և համեմատման, համակողմանի մեկնաբանման հմտություններ</p> <p>Կարողունակություն</p> <p>տարբեր տարածաշրջանների բնորոշ ազգագրական առանձնահատ-</p>			

	կությունները, տարբերություններն ու յուրահատկությունները վեր հանելու կարողություն:
Դասընթացի բովանդակությունը	<p><u>Թեմա 1.</u> Ազգագրության ձևավորումը, հիմնախնդիրները սկզբնաղբյուրները: <u>Թեմա 2.</u> Ազգագրության հիմնական դպրոցներն ու ուղղությունները: <u>Թեմա 3.</u> Էթնոս հասկացությունը, էթնիկական գործընթացները և նրանց տեսակները: <u>Թեմա 4.</u> Ժողովուրդների դասակարգումը ազգագրության մեջ: <u>Թեմա 5.</u> Եվրոպայի ժողովուրդներ. էթնոգենեզը, լեզվաընտանիքները, տնտեսամշակութային տիպերը, նյութական և հոգևոր մշակույթը, ընտանիքը և սոցիալական հարաբերությունները: <u>Թեմա 6.</u> Ասիայի ժողովուրդներ. էթնոգենեզը, լեզվաընտանիքները, տնտեսամշակութային տիպերը, նյութական և հոգևոր մշակույթը, ընտանիքը և սոցիալական հարաբերությունները: <u>Թեմա 7.</u> Ամերիկայի ժողովուրդներ. էթնոգենեզը, լեզվաընտանիքները, տնտեսամշակութային տիպերը, նյութական և հոգևոր մշակույթը, ընտանիքը և սոցիալական հարաբերությունները: <u>Թեմա 8.</u> Աֆրիկայի ժողովուրդներ. էթնոգենեզը, լեզվաընտանիքները, տնտեսամշակութային տիպերը, նյութական և հոգևոր մշակույթը, ընտանիքը և սոցիալական հարաբերությունները: <u>Թեմա 9.</u> Ավստրալիայի և Օվկիանայի տարածաշրջանի ժողովուրդները.</p>
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	<p>Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✓ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✓ ուսանողի կողմից դրսևորած ընթացիկ ակտիվություն, հմտություններ և կարողություններ, ✓ բանավոր ամփոփիչ քննություն: <p>https://new.vsu.am/karg/2023/usanoxneri%20giteliqneri%20stugman.pdf</p>
Գրականություն	<p>Պարտադիր</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бромлей Ю., Энография, М, 1982 2. Дугин А. Г. Этносоциология. - М., 2011. 3. Замиралова Т., Этнология, Омск, 2008, 4. Зорин А., Основы этнографии, Казань, 1994, 5. Итс Р.Ф. Введение к этнографии, М. 1974 6. Народы мира, Этнографические очерки, под. Ред. С.Толстова, Народы Европейской Части СССР, Т1-2, М. 1964 7. Народы мира, Этнографические очерки, под. Ред. С.Толстова, М., 1954-1966 8. Основы этнологии: учеб. пособие для вузов/ под ред. В. В. Пименова. - М., 2007. 9. Садохин А., Этнология, М., 2008 10. Страни и Народы Мира, Динин Ж., Харьков, 2008,

11. Страни и Народы, Издание в 20 томах, под Ред. Ю.Бромлей, Африка, 3 Том,
12. Страны и народы: энцикл. / ред. совет: А. О. Чубарьян. - М., 2008.
13. Тавадов, Г.Т. Этнология: Современ. слов.-справ. - М., 2011.
14. Тавадов, Т., Этнология, М., 2002,
15. Харузина В. Н. Этнография: - СПб, 2007.
16. Чебоксаров Н.Н., Чебоксарова И.А. «Народы, расы, культуры», 1971
17. Чешко С. В. Этнология и социальная антропология: учеб. пособие для вузов/ - Москва, 2014.
18. Чубур А., Введение в этнологию, Брянск, 2010,
19. Этнология (этнография), под ред. В. А. Козьмина, В. С. Бузина. – М., 2018.

Групи

1. Агеев В.С. Межгрупповое взаимодействие. Социально-психологические проблемы. М., 1990.
2. Аклаев А.Р. Этнополитическая конфликтология: Анализ менеджмента. М., 2005.
3. Алексеев В.П. Географические очаги формирования человеческих рас. М., 1985.
4. Алексеев В.П. Человек: эволюция и таксономия (некоторые теоретические вопросы). М., 1985.
5. Амелин В. Этнополитические конфликты: типы и формы проявления, региональные особенности
6. Андерсон Б. Нации и национализм
7. Арсеньев В.Р. Звери – боги - люди. М., 1991. (народы Западной Африки)
8. Бочкарев, А. И. Фундаментальные основы этногенеза : учеб. пособие для вузов / А. И. Бочкарев. - М. : Флинта, 2008.
9. Добренъков, В. И. Социальная антропология: учебник для студентов вузов/ В. И. Добренъков, А. И. Кравченко. М., 2009.
10. Казьмина О.Е., Пучков П.И. Основы этнодемографии. М., 1994.
11. КебоВ.Р., Происхождения и ранняя история аборигенов Австралии, М. 1968
12. Кинжалов Р.В. Культура древних майя. Л., 1971.
13. Кравченко, А. И. Социальная антропология: учеб. пособие для вузов/, М., 2003.
14. Лурье С. В. Историческая этнология: Учеб. пособие для вузов; Ред. совет : В. И. Бахмин и др. Москва, 1997.
15. Мифы, культы, обряды народов зарубежной Азии. М., 1986.
16. Народы мира. Историко-этнографический справочник. М., 1988.
17. Народы России. М., 2007.
18. Основы этнологии: учеб. пособие под ред. В. В. Пименова. М., 2007.
19. Поляков С.П. Традиционализм в современном среднеазиатском обществе. М., 1989.
20. Рэдклифф-Браун А.Р. Структура и функция в примитивном обществе: с предисл. Э.Э.Эванс-Причарда и Фрэда Эггана; пер.с англ.. М., 2001.
21. Свод этнографических понятий и терминов. Под ред. Ю.В. Бромлея и Г.

Штробаха. Выпуски 1-4,6:

22. Социально-экономические отношения и соционормативная культура. М., 1986;
23. Этнография и смежные дисциплины. Субдисциплины: школы и направления, методы. М., 1988;
24. Материальная культура. М., 1989;
25. Народные знания; фольклор, народное искусство. М., 1991.
26. Сервье Жан. Этнология, пер. с фр. И. Нагле. Москва, 2004. - 159 с. ;
27. Смолях А.В. Шаман: личность, функции, мировоззрение. (Народы Нижнего Амура). М., 1991.
28. Тавадов Г. Т., Этнология: Учебник для высш. образования/ , М., 2002.
29. Файнберг Л.А. Охотники Американского Севера: Индейцы и эскимосы. М., 1991.
30. Федоров В.М. Биосфера – земледелие - человечество. М., 1990.
31. Этнология. Учебник / Г. Т. Тавадов. М., 2002.
32. Этнология. Учебник. Под ред. Г.Е. Маркова и В.В. Пименова. М., 1994.
33. Этнология: учеб. пособие / под ред. Е.В. Миськовой, Н.Л. Мехедова, В.В. Пименова. М., 2005.
34. Этнология: Учебник для вузов. / Садохин А.П., Грушевицкая Т.Г. М., 2000.
35. Этносы и этнические процессы. М., 1995.
36. Միկուիտ-Մուկլաշի օրագիրը, Երևան, 1975
37. Սոինգլ Մ., Սև կղզիներ, Երևան, 1985